МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Філологічний факультет

Кафедра загального та прикладного мовознавства

_____
кафедрою загального
та прикладного мовознавства
від “____”_____2026 р.,
протокол № _____

Завідувач кафедри

_____ Наталія ДУБОВИК
(підпис) (ім’я, прізвище)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

здобувача _____першого (бакалаврського)_____ рівня вищої освіти

КОМУНІКАТИВНА ПОВЕДІНКА НОРВЕЖЦІВ ПІД ЧАС БЕСІДИ НА ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

(тема роботи)

Спеціальність (спеціалізація) 035 Філологія 035.10 прикладна лінгвістика
(код та найменування спеціальності; спеціалізації спеціальності)

Освітня програма Прикладна лінгвістика та англійська мова
(назва освітньої програми)

Здобувач _____ Юлія КАЛАШНІКОВА
(підпис) (ім’я, прізвище)

Науковий керівник _____ Юлія КРАПИВА
(підпис) (ім’я, прізвище)

Харків – 2026

РЕФЕРАТ

Калашнікова Ю. С. Комунікативна поведінка носіїв норвезької мови під час бесіди на загальні теми

У кваліфікаційній роботі досліджено комунікативну поведінку носіїв норвезької мови як лінгвокультурне явище, сформоване під впливом соціальних норм і культурних настанов. Особливу увагу приділено аналізу вербальних аспектів комунікації, мовленнєвих стратегій та моделей взаємодії у повсякденному спілкуванні.

У роботі узагальнено основні теоретичні підходи до вивчення комунікативної поведінки в межах прагматики, соціолінгвістики та міжкультурної комунікації. Визначено її ключові характеристики, структурні компоненти та функціональні особливості.

Особливий акцент зроблено на аналізі бесіди на загальні теми як форми фатичної комунікації. Встановлено, що норвезька модель такої взаємодії характеризується тематичною обмеженістю, лаконічністю та орієнтацією на нейтральні теми. Важливу роль відіграють мінімальні реактивні сигнали, пом’якшувальні мовленнєві засоби, а також паузи й мовчання, які виконують регулятивну функцію.

Міжкультурний аналіз засвідчив суттєві відмінності між норвезькою та українською комунікативними моделями, зокрема у рівні інтенсивності мовлення, трактуванні пауз і межах допустимої тематики.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання її результатів у викладанні норвезької мови, курсів міжкультурної комунікації та підготовці фахівців у сфері міжнародної взаємодії.

Ключові слова: комунікативна поведінка, норвезька мова, бесіда на загальні теми, фатична комунікація, мовленнєві стратегії, міжкультурна комунікація.

SUMMARY

Kalashnikova Yu. S. Communicative Behaviour of Norwegians during Small Talk

This study examines the communicative behaviour of Norwegian speakers as a linguocultural phenomenon shaped by social norms and cultural values. Special attention is paid to verbal communication, speech strategies, and interaction patterns in everyday contexts.

The paper outlines the main theoretical approaches to communicative behaviour within pragmatics, sociolinguistics, and intercultural communication, identifying its key features and structural components.

A particular focus is placed on small talk as a form of phatic communication. The Norwegian model of such interaction is characterized by thematic limitation, brevity, and orientation toward neutral topics. Minimal response signals, hedging devices, as well as pauses and silence play an important regulatory role in communication.

The intercultural analysis reveals significant differences between Norwegian and Ukrainian communicative models, particularly in communicative intensity, interpretation of silence, and acceptable thematic boundaries. Norwegian communication tends to be restrained and minimalistic, whereas Ukrainian communication is more expressive and oriented toward continuous interaction.

The practical value of the study lies in its applicability in teaching Norwegian, intercultural communication, and training specialists in international interaction.

Key words: communicative behaviour, Norwegian language, small talk, phatic communication, speech strategies, intercultural communication.

ЗМІСТ

ВСТУП 5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ 9
1.1. Огляд наукових підходів до вивчення комунікативної поведінки 9
1.2. Теоретичні поняття, пов'язані з комунікативною поведінкою 11
1.3. Порівняльний аналіз сучасних українських і зарубіжних досліджень комунікативної поведінки 12
1.3.1 Зарубіжні дослідження комунікативної поведінки. 12
1.3.2 Українські дослідження комунікативної поведінки. 13
1.3.3 Спільні та відмінні риси українських і зарубіжних досліджень. 13
Висновки до розділу 1 14
РОЗДІЛ 2. ВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАТИВНА ПОВЕДІНКА 16
2.1. Стратегії та тактики мовленнєвої взаємодії 16
2.2. Аналіз вербальної комунікативної поведінки норвежців 19
Висновки до розділу 2 24
РОЗДІЛ 3. ОКРЕМІ СЕГМЕНТИ ВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ НОРВЕЖЦІВ 26
3.1. Теоретичні засади бесіди на загальні теми як виду комунікації 26
3.2. Особливості бесіди на загальні теми у норвезькому мовленні 28
3.3. Аналіз комунікативної поведінки норвежців під час бесіди на загальні теми 31
3.3.1 Тематичні моделі невимушеної розмови у норвезькій комунікативній поведінці. 31
3.3.2 Комунікативні стратегії бесіди на загальні теми у норвезькій мовленнєвій практиці. 33
3.3.3 Роль пауз і мовчання у бесідах на загальні теми. 35
3.3.4 Міжкультурні аспекти невимушеного спілкування: Україна та Норвегія. 37
Висновки до розділу 3 40
ВИСНОВКИ 42
ЛІТЕРАТУРА 45

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному глобалізованому світі, що характеризується інтенсивним розвитком міжкультурних контактів, особливого значення набуває дослідження комунікативної поведінки як чинника ефективної міжособистісної взаємодії. Зростання мобільності населення, активізація міжнародної співпраці, а також розширення освітніх і професійних зв'язків зумовлюють потребу не лише у володінні іноземною мовою, а й у глибокому розумінні культурно зумовлених моделей спілкування.

Особливої актуальності ця проблематика набуває у контексті українсько-норвезької міжкультурної взаємодії, яка значно посилилася після 2022 року внаслідок міграційних процесів та розширення гуманітарних і соціальних контактів. У таких умовах відмінності у комунікативних нормах можуть призводити до непорозумінь навіть за умови достатнього рівня мовної компетенції, що актуалізує необхідність їх наукового осмислення.

Комунікативна поведінка постає як складне багаторівневе явище, що охоплює як вербальні, так і невербальні компоненти спілкування, включаючи мовленнєві стратегії, тактики, етикетні норми, структуру дискурсу та особливості взаємодії у різних соціальних ситуаціях. Її дослідження дозволяє виявити глибинні культурні настанови, що визначають характер мовленнєвої взаємодії представників певної лінгвокультурної спільноти.

Особливу увагу в межах даної роботи приділено такому сегменту повсякденного спілкування, як бесіда на загальні теми, яка, попри свою формальну «несуттєвість», виконує важливі соціально-регулятивні функції та відображає специфіку комунікативного стилю носіїв мови. Аналіз цього типу взаємодії дозволяє виявити тонкі прагматичні механізми, що не завжди очевидні при дослідженні більш формалізованих видів комунікації.

Кваліфікаційну роботу виконано у межах наукового семінару «Теоретичні та прикладні аспекти соціолінгвістики» відповідно до тематичного плану

наукових досліджень кафедри загального та прикладного мовознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є комплексний аналіз комунікативної поведінки носіїв норвезької мови з урахуванням її вербальних особливостей, комунікативних стратегій та специфіки реалізації у повсякденному спілкуванні, зокрема в межах бесіди на загальні теми, а також виявлення міжкультурних відмінностей у порівнянні з українською комунікативною моделлю.

Для досягнення поставленої мети поставлено такі завдання:

– розкрити поняття «комунікативна поведінка» та визначити його основні характеристики;

– проаналізувати основні теоретичні підходи до вивчення комунікативної поведінки в сучасній лінгвістиці;

– здійснити порівняльний аналіз українських і зарубіжних досліджень з даної проблематики;

– дослідити особливості вербальної комунікативної поведінки носіїв норвезької мови;

– проаналізувати специфіку реалізації бесіди на загальні теми як форми фатичної комунікації;

– виявити ключові комунікативні стратегії, мовні засоби та дискурсивні особливості норвезького мовлення;

– визначити міжкультурні відмінності між норвезькою та українською комунікативними моделями.

Об’єкт дослідження: комунікативна поведінка носіїв норвезької мови.

Предмет дослідження: особливості комунікативної поведінки норвежців під час бесіди на загальні теми.

Методи дослідження. У роботі використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: описовий метод, метод аналізу й синтезу, порівняльний метод, елементи дискурс-аналізу, а також аналіз автентичних

мовних матеріалів і спостереження за комунікативною поведінкою у природних і змодельованих ситуаціях спілкування.

Теоретико-методологічною основою роботи є праці українських та зарубіжних дослідників, таких, як М. Галицька [Галицька, 2015], М. Кочерган [Кочерган, 2018], О. Кулик [Кулик, 2018], Н. Фейрклоу [Fairclough, 2015], Г. П. Грайс [Heft, 2018], К. Рюґґ [Rygg, 2016].

Новизна роботи. Робота є спробою глибокого аналізу саме норвезької комунікативної поведінки, що досі не було предметом активного системного вивчення в українському лінгвістичному середовищі. Особливу цінність становить практична частина, яка базується на автентичному мовному матеріалі та власному аналізі мовленнєвих актів носіїв мови.

Практичне значення роботи. Результати дослідження можуть бути використані в навчальному процесі при викладанні курсу з норвезької мови, міжкультурної комунікації, соціолінгвістики, а також у розробці навчальних матеріалів для майбутніх перекладачів і лінгвістів. Отримані дані сприятимуть кращому розумінню специфіки міжособистісної взаємодії з носіями норвезької мови.

Апробація результатів роботи відбувалась під час обговорення її розділів у науковому семінарі «Теоретичні та прикладні аспекти соціолінгвістики», а також у рамках участі в XLIV Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи» (м. Переяслав, 30 травня 2025 р.) та IX Всеукраїнській студентській науковій конференції «Формування сучасної науки: методика та практика» (м. Ужгород, 17 квітня 2026 р.).

Публікації:

1. Communicative behavior: theoretical framework of the study. *Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи* : зб. матеріалів XLIV Міжнарод. наук.-практ. інтернет-конф., 30 травня 2025 р. Переяслав, 2025. Вип. 44. С. 117–120 [Kalashnikova, 2025].

2. Communicative behaviour of Norwegians during small talk. *Формування сучасної науки: методика та практика* : матеріали IX Всеукраїнської студентської наукової конференції, м. Ужгород, 17 квітня, 2026 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця : ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2026. С. 261–262 [Kalashnikova, 2026].

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел (46 позицій). Загальний обсяг дослідження – 47 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ

1.1. Огляд наукових підходів до вивчення комунікативної поведінки

Починаючи з 70-х років XX століття, комунікативна поведінка та її етнокультурна складова посідають важливе місце в колі наукових інтересів дослідників. У контексті глобалізаційних процесів і зростання міжкультурної взаємодії в ІІІ тисячолітті особливої актуальності набуває дослідження комунікативної поведінки як феномена, що відображає національні особливості мислення, мовлення та соціальної взаємодії. Знання, розуміння та усвідомлення специфіки комунікативної поведінки представників інших культур стають необхідними передумовами ефективної міжкультурної комунікації [Гончарук, 2015].

Комунікативна поведінка (далі – КП) визначається як сукупність мовних і позамовних дій, що реалізуються комунікантами в процесі спілкування задля досягнення конкретної комунікативної мети. Цей феномен включає як вербальні, так і невербальні складові, і є ширшим поняттям порівняно з «мовленнєвою поведінкою» чи «мовленнєвим (вербальним) спілкуванням». КП охоплює не лише еталонні моделі комунікації (мовленнєвий етикет), а й варіативну, реальну практику мовленнєвої взаємодії в конкретних соціокультурних умовах [Галицька, 2015].

КП етносу зумовлюється його комунікативною свідомістю та виступає засобом її зовнішнього прояву (екстеріоризації), подібно до того, як мова є засобом вираження когнітивної свідомості. Тому дослідження КП дозволяє глибше осмислити ментальні, культурні та соціальні особливості народу, що відображаються у процесі комунікації [Кулик, 2018].

КП є предметом дослідження багатьох наукових дисциплін, зокрема лінгвістики, соціальної психології, культурології та філософії мови. Протягом останніх десятиліть у науковому дискурсі сформувалися різні

підходи до аналізу КП, що відображають еволюцію поглядів на природу мовлення, його соціальні функції та механізми формування.

Одним із перших теоретичних підґрунть для вивчення КП стала теорія мовленнєвих актів британського філософа Дж. Остіна [Меу, 2019], а також її подальший розвиток у працях американського дослідника філософії та соціології Дж. Серля [Меу, 2019]. Згідно з цією концепцією, мовлення не лише передає інформацію, а й виконує певні дії (перлокутивний ефект). Ця ідея мала значний вплив на подальші дослідження в сфері прагматики та комунікативної лінгвістики.

Інший важливий підхід запропонував філософ Г. П. Грайс у своїй теорії кооперативного принципу комунікації [Heft, 2018]. Філософ виокремив основні максими спілкування (максима кількості, якості, релевантності та способу), порушення яких може бути навмисним і призводити до імплікатур. Дослідження Г. П. Грайса заклали основу для подальших робіт у сфері прагматики та дискурсивного аналізу.

У межах соціолінгвістичних студій дослідження КП здійснювали такі вчені, як Д. Гаймс, котрий розробив модель комунікативної компетенції [Durbidge, 2022]. Дане поняття включає не лише знання мовних правил, а й розуміння соціальних норм використання мови в різних контекстах. Подібний підхід став основою для досліджень мовної варіативності, стилістики та дискурсивних стратегій.

Значний внесок у дослідження КП зробили також представники когнітивної лінгвістики, зокрема Дж. Лакофф і М. Джонсон, які розглядали мовлення крізь призму метафор і фреймових структур. Оновлене видання їхньої книги «Metaphors We Live By» містить післямову, що обговорює розвиток теорії метафор у когнітивних науках [Lakoff, Johnson, 2018]. Науковці показали, що КП формується не лише під впливом соціальних норм, а й когнітивних механізмів обробки інформації.

Сучасні дослідження КП зосереджуються на її взаємодії з технологіями та цифровим простором. Зокрема, аналізуються особливості мовлення в

соціальних мережах, нові форми невербальної комунікації та питання етикету в онлайн-спілкуванні [Crystal, 2011].

Попри значний доробок у дослідженні КП, залишається низка невирішених питань. Зокрема, недостатньо вивченими є аспекти міжкультурної комунікативної поведінки в умовах глобалізації, а також роль емоційного інтелекту в побудові ефективного спілкування.

1.2. Теоретичні поняття, пов’язані з комунікативною поведінкою

Дослідження комунікативної поведінки базується на ряді ключових понять, які дозволяють глибше розкрити механізми мовленнєвої взаємодії та її соціокультурні аспекти.

Одним із центральних понять є мовленнєвий акт, що визначає одиницю комунікації з погляду її прагматичної функції. Він складається з локутивного (власне мовлення), іллокутивного (намір мовця) та перлокутивного (ефект на слухача) рівнів [Speech act, ел. ресурс].

Іншим важливим поняттям є дискурс, який трактується не лише як мовний текст, а й як соціальна практика [Fairclough, 2015]. За визначенням Н. Фейрклоу, дискурс є способом конструювання реальності через мовлення, що включає ідеологічні та культурні аспекти комунікації [Fairclough, 2015].

Для аналізу КП також важливе поняття комунікативного синтаксису [Topology of Syntax, ел. ресурс], що вивчає структуру діалогів і текстових взаємодій. Основні положення були розроблені в межах когнітивної та функціональної лінгвістики.

Ключовим для розуміння особливостей мовлення є поняття соціолекту, яке позначає мовленнєві особливості певних соціальних груп [Dialect contact, ел. ресурс]. Соціолект є важливим чинником у вивченні КП, оскільки відображає соціальну стратифікацію мовлення. Обґрунтовуючи вибір цих понять, слід зазначити, що аналіз КП неможливий без врахування як вербальних, так і невербальних особливостей спілкування. Наприклад,

норвежці рідко використовують жести та мінімально виражають емоції під час розмови, що може здаватися стриманістю для представників більш експресивних культур [Rygg, 2017].

Не менш значущим є поняття прагматичної адаптації, що позначає процес пристосування КП до контексту та соціальних очікувань [The pressing issues, ел. ресурс].

Таким чином, дослідження КП спирається на міждисциплінарний підхід, що поєднує прагматику, когнітивну лінгвістику, соціолінгвістику та дискурсивний аналіз. Це дозволяє комплексно розглядати комунікацію як процес, що залежить не лише від мовних норм, а й від соціальних, когнітивних та культурних факторів.

1.3. Порівняльний аналіз сучасних українських і зарубіжних досліджень комунікативної поведінки

Дослідження комунікативної поведінки активно розвивається як у вітчизняній, так і в зарубіжній науці, проте підходи до вивчення цього феномена мають певні відмінності, зумовлені культурними, науковими та методологічними традиціями.

1.3.1 Зарубіжні дослідження комунікативної поведінки.

У сучасних західних наукових дослідженнях КП вивчається в контексті прагматики, соціолінгвістики, когнітивної лінгвістики та дискурс-аналізу. Особливу увагу приділяють мовленнєвим актам, комунікативним стратегіям та принципам кооперативної поведінки.

Серед актуальних напрямів досліджень можна виділити:

– аналіз невербальної комунікації та її взаємодії з мовленнєвою поведінкою [Ekman, 2016];

– дослідження мовленнєвого етикету в міжкультурному спілкуванні [Brown, Levinson, 2017];

– вивчення цифрової комунікації, зокрема мовлення у соцмережах та інтернет-спільнотах [Crystal, 2020].

Окрім того, західні дослідження широко застосовують експериментальні та кількісні методи аналізу КП, що дозволяє отримати об'єктивні статистичні дані про різні мовні явища.

1.3.2 Українські дослідження комунікативної поведінки.

Вітчизняні науковці також активно досліджують КП, спираючись як на зарубіжні напрацювання, так і на власні методологічні традиції. Увага приділяється аналізу комунікативної компетенції [Караванська, 2017], стилістичних особливостей мовлення [Зернецька, 2015], а також мовленнєвого етикету в українській культурі [Кочерган, 2018].

Основні напрями досліджень в Україні:

– вивчення специфіки мовленнєвої поведінки в офіційно-діловій та публічній сферах;
– аналіз засобів вираження ввічливості в українській мові порівняно з іншими мовами;
– дослідження мовленнєвих стратегій у політичному та медійному дискурсі.

Методи досліджень в українській лінгвістиці здебільшого мають описовий та порівняльний характер, хоча зростає кількість праць, що використовують методи корпусного аналізу та когнітивного моделювання [Гепенко, 2019].

1.3.3 Спільні та відмінні риси українських і зарубіжних досліджень.

Попри відмінності в підходах, українські та зарубіжні дослідження мають спільні риси, зокрема увагу до прагматичних аспектів мовлення, аналіз мовної варіативності та вивчення невербальних елементів комунікації.

Основні відмінності між українськими та зарубіжними дослідженнями КП можна узагальнити так:

Методологія: західні дослідники більше використовують експериментальні та кількісні методи, тоді як українські – описові та порівняльні.

Об’єкт дослідження: в українській науці акцент робиться на національних особливостях КП, тоді як у західних працях більше уваги приділяється міжкультурній комунікації.

Технологічний аспект: зарубіжні дослідження глибше аналізують вплив цифрових технологій на комунікацію, тоді як в Україні ця тема поки що менш розвинена.

Таким чином, інтеграція методів і підходів української та зарубіжної науки дозволить глибше зрозуміти феномен комунікативної поведінки та розширити межі його дослідження.

Висновки до розділу 1

Комунікативна поведінка (КП) є складним і багаторівневим феноменом, що охоплює мовні та позамовні засоби спілкування, спрямовані на досягнення конкретної комунікативної мети. Вона розглядається в межах низки наукових дисциплін – лінгвістики, прагматики, соціальної психології, когнітивної лінгвістики, культурології та філософії мови, що свідчить про міждисциплінарний характер її дослідження.

У процесі аналізу наукових підходів було встановлено, що теоретичне підґрунтя вивчення КП формують класичні концепції мовленнєвих актів, кооперативного принципу, комунікативної компетенції, когнітивної метафори, а також сучасні дискурсивні та соціолінгвістичні теорії. Це забезпечує можливість комплексного підходу до вивчення КП у різних комунікативних контекстах.

Особливе значення мають поняття, що допомагають глибше розкрити механізми мовленнєвої взаємодії, зокрема: мовленнєвий акт, дискурс, соціолект, прагматична адаптація, комунікативний синтаксис. Їх використання дозволяє виявити як типові, так і варіативні моделі комунікації, залежні від культурного середовища, соціального статусу, ситуаційного контексту тощо.

Порівняльний аналіз сучасних українських та зарубіжних досліджень КП показав як спільні орієнтири – прагматичний підхід, увагу до невербальних засобів, аналіз мовної варіативності, – так і методологічні відмінності. У той час як зарубіжні дослідження тяжіють до кількісного аналізу, міжкультурної прагматики та цифрової комунікації, українська наукова традиція зосереджується на описі національно маркованих форм мовленнєвої етики, стилістики, культурної специфіки спілкування.

Актуальними викликами в дослідженні КП залишаються недостатньо вивчені аспекти: роль емоційного інтелекту в комунікації, специфіка міжкультурної взаємодії у глобалізованому світі, вплив цифрових технологій на трансформацію вербальних і невербальних форм вираження [Kalashnikova, 2025].

Отже, інтеграція сучасних теоретичних підходів, урахування новітніх технологічних викликів та поєднання національних і глобальних перспектив дозволить поглибити розуміння комунікативної поведінки як феномена, що водночас є дзеркалом культури, інструментом соціальної взаємодії та засобом самовираження мовця в сучасному суспільстві.

РОЗДІЛ 2. ВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАТИВНА ПОВЕДІНКА

2.1. Стратегії та тактики мовленнєвої взаємодії

Комунікативна поведінка (КП) будь-якого народу є складним соціокультурним явищем, яке формується під впливом численних історичних, мовних, ментальних та психологічних чинників. У центрі цієї поведінки знаходиться вербальна комунікація, адже саме мовлення є основним інструментом, завдяки якому індивід взаємодіє з іншими членами соціуму, конструює реальність, презентує себе та реалізує комунікативні наміри.

Вербальна комунікація, згідно з визначенням сучасної лінгвістики, – це процес передавання інформації між людьми за допомогою мовних засобів, тобто через усне чи письмове мовлення. На відміну від невербальної, яка спирається на жести, міміку, інтонацію, просторову поведінку тощо, вербальна комунікація оперує семантично та граматично організованими одиницями – словами, фразами, текстами. Її характер залежить не лише від мовної системи, а й від національних, культурних та соціальних особливостей.

Згідно з Л. Гавриляк, вербальна комунікація реалізується через розвиток комунікативної компетентності, яка включає в себе як лінгвістичний, так і соціокультурний компоненти. Саме це дозволяє мовцю гнучко добирати комунікативні стратегії відповідно до контексту ситуації. Авторка підкреслює важливість когнітивного компоненту в процесі вибору мовленнєвих дій, оскільки стратегія мовленнєвої поведінки має не лише прагматичне, але й концептуальне підґрунтя [Гавриляк, 2019].

Ці особливості найповніше проявляються в тому, що в лінгвокультурології та прагматиці називають комунікативним стилем. Під цим поняттям розуміється сукупність типових способів мовленнєвої поведінки, характерних для представників певної мовної або культурної

спільноти. Комунікативний стиль охоплює як вербальні (лексика, синтаксис, семантика), так і прагматичні характеристики (тональність, прямота чи опосередкованість висловлювання, стратегія ввічливості тощо).

Дослідниці О. Ботвинко-Ботюк і Е. Коляда акцентують увагу на тому, що носії різних культур часто керуються відмінними стереотипами щодо допустимого рівня прямоти/опосередкованості в комунікації. Наприклад, для американського комунікативного стилю характерною є висока прямота, орієнтація на результат, чітка структурованість, тоді як український мовленнєвий стиль демонструє більшу контекстуальність, емпатичність та уникнення категоричності у формулюваннях. Це створює ґрунт для формування різних стратегій взаємодії, навіть у подібних ситуаціях [Ботвинко-Ботюк, Коляда 2022].

У межах аналізу комунікативної поведінки важливим є також понятійний апарат, пов’язаний із стратегіями та тактиками мовленнєвої взаємодії. У широкому розумінні, комунікативна стратегія – це узагальнена модель мовленнєвої поведінки, спрямована на досягнення певної комунікативної мети в конкретному соціальному контексті. У практичному вимірі це означає, що при обранні стратегії (наприклад, переконання чи самопрезентації), мовці також активують внутрішні когнітивні моделі ситуації, як підкреслює О. Кулик. Дослідниця розглядає комунікативну стратегію не як фіксовану формулу, а як гнучкий інструмент, що оновлюється залежно від психолінгвістичного стану суб’єкта, рівня володіння мовою та досвіду спілкування [Кулик, 2018].

В свою чергу Н. Фейрклоу зазначає що, стратегія мовленнєвої поведінки є елементом дискурсивної практики, який виявляє соціальні настанови та ідеології, що впливають на вибір мовних засобів і способів взаємодії [Fairclough, 2015]. Наприклад, до таких стратегій можна віднести те саме переконання, уникнення конфлікту, самопрезентацію або створення позитивного враження – кожна з них реалізується через набір тактик, адаптованих до ситуації спілкування та адресата.

Комунікативні тактики, у свою чергу, є конкретними мовними кроками, за допомогою яких реалізується певна стратегія. Наприклад, у межах стратегії переконання можуть застосовуватись тактики аргументації, повторення, підсилення оцінки тощо. У науковій літературі часто наголошується, що тактика має ситуативний характер і залежить від обставин спілкування, статусу співрозмовників, мети й каналу комунікації (усний/письмовий, офіційний/неформальний тощо). З позиції дискурсивного аналізу, Н. Фейрклоу трактує стратегії як результат ідеологічного тиску в межах соціальної взаємодії. Це означає, що вибір мовних засобів є не лише актом волі індивіда, а й продуктом домінуючих норм, правил і очікувань у суспільстві [Fairclough, 2015].

Однією з ключових стратегій, яка є релевантною для аналізу комунікативної поведінки носіїв норвезької мови, є стратегія кооперації, яку розробив британський філософ і лінгвіст П. Грайс [Heft, 2018]. У межах цієї теорії він запропонував так званий кооперативний принцип, згідно з яким учасники комунікації повинні співпрацювати для досягнення спільного розуміння. П. Грайс виокремив чотири максими ефективної комунікації:

1. Максима кількості – не говори більше або менше, ніж потрібно;
2. Максима якості – не говори того, що, як ти знаєш, неправда;
3. Максима релевантності – будь доречним;
4. Максима способу – висловлюйся ясно, уникай двозначності [Heft, 2018].

Ці принципи особливо виразно проявляються в мовленнєвій поведінці представників культур із так званою низькоконтекстною комунікацією (low-context communication), до яких належить і норвезька. У таких культурах перевага надається чіткому вербальному оформленню змісту без надмірної опори на контекст, емоції чи підтекст.

Таким чином, аналіз мовленнєвої взаємодії носіїв норвезької мови має спиратися на поняття комунікативного стилю, стратегій та тактик, що лежать в основі мовленнєвих дій, а також на універсальні принципи ефективного

спілкування, зокрема стратегію кооперації. Це дозволяє не лише описати специфіку норвезького мовлення, а й виявити глибинні культурно зумовлені норми, які керують вербальною поведінкою у щоденній та професійній комунікації.

2.2. Аналіз вербальної комунікативної поведінки норвежців

У межах цього підрозділу проаналізовано характерні стратегії та тактики мовленнєвої взаємодії, притаманні носіям норвезької мови, з урахуванням спостережень і узагальнень, поданих у праці К. Рюгґ [Rygg, 2017]. Дослідниця зосереджує увагу на феномені прямоти й непрямоти в міжкультурному спілкуванні, зокрема в скандинавському контексті, де норвезька комунікативна модель посідає особливе місце завдяки поєднанню лаконічності, стриманості й прагматизму.

Перш за все, доцільно звернути увагу на загальні риси комунікативного стилю, характерного для норвежців. На відміну від багатьох інших європейських мовних культур – наприклад, італійської, іспанської чи французької, де спілкування часто супроводжується емоційною експресивністю, риторичною насиченістю та прагненням зменшити соціальну дистанцію шляхом активного залучення співрозмовника, – норвезька модель відзначається помітною стислістю, стриманістю й концентрацією на інформативному аспекті повідомлення. Ця лаконічність, яка іноді може здаватися надмірною з точки зору представників інших культур, насправді глибоко вкорінена у норвезьких цінностях взаємної поваги, індивідуальної автономії та культурного мінімалізму.

Дані анкетування, проведеного серед носіїв мови, а також аналіз автентичних матеріалів – зокрема діалогів, інтерв'ю, професійного та побутового онлайн-спілкування [Nilsen, 2021], – підтверджують цю тенденцію. Зокрема, чітко простежується орієнтація на змістовну сутність висловлювання, з мінімізацією емоційних або риторичних прикрас. Такий

стиль комунікації передбачає, що мовленнєві одиниці мають виконувати переважно інформативну функцію, тоді як емотивно-експресивні елементи розглядаються як другорядні й контекстуально обумовлені.

Ключовою характеристикою вербальної комунікації в норвезькій мовній культурі є прямота. Це означає, що норвежці, як правило, надають перевагу відкритому, зрозумілому й точному способу висловлення думок. Їхня комунікація позбавлена надмірної дипломатичності або завуальованих натяків, які часто зустрічаються в мовах висококонтекстуального типу. Подібна стратегія не сприймається як грубість або соціальна нечутливість, а, навпаки, розглядається як форма соціальної чесності, а також вияв поваги до співрозмовника – до його часу, компетентності та самостійності в оцінці інформації.

Ця особливість напряму пов’язана з концепцією «low-context communication», розробленою Е. Голлом. У культурах із низьким рівнем контексту – до яких належить і Норвегія – значення висловлювання передається переважно через вербальний код, а не через контекстуальні чинники, як-от інтонація, міміка, статус учасників спілкування тощо. Таким чином, головним комунікативним пріоритетом стає ясність і недвозначність, що, у свою чергу, знижує ризик помилкового тлумачення, особливо в професійному або міжособистісному середовищі, де ефективна передача інформації має ключове значення [Rygg, 2017].

Водночас у норвезькому дискурсі пряма мова не виключає дотримання норм етикету, які виявляються через інтонаційне пом’якшення, використання модальних дієслів, ввічливих виразів (наприклад, *"kunne du","vennligst", "takk skal du ha"*), а також уникання імперативних конструкцій у неприватних контекстах. Унаслідок цього, норвезька комунікативна поведінка поєднує прямоту з формами соціальної делікатності, що забезпечує баланс між ефективністю та етичністю мовленнєвого впливу [Mey, 2019].

Також особливу увагу слід приділити аналізу того, як стратегія кооперації, запропонована Г. П. Грайсом [Heft, 2018], реалізується у мовленнєвій поведінці носіїв норвезької мови.

1. Максима кількості (не більше і не менше)

Норвежці, як показав аналіз діалогів, зазвичай дотримуються поміркованості в обсязі інформації. Вони уникають надмірних пояснень, якщо інформація вже є зрозумілою зі змісту або контексту. Наприклад, у відповідь на запитання *"Skal vi møtes klokka 15?"* (Зустрінемось о 15:00?), типовою відповіддю буде *"Ja, det passer fint"* (Так, підходить добре), без додаткових коментарів. Це узгоджується з культурним очікуванням ефективного використання часу та прямолінійності.

У письмовому спілкуванні (зокрема, в електронних листах) також спостерігається тенденція уникати інформаційного «перевантаження». Повідомлення будуються за принципом «по суті», часто з чіткою структурою: вітання, короткий зміст, прохання/інформація, завершення [Heft, 2018].

2. Максима якості (говори правду)

У межах аналізованого корпусу мовлення було виявлено, що норвежці надають великого значення достовірності інформації. Респонденти зазначали, що уникають висловлювань, у яких не впевнені. Часто використовуються конструкції, які позначають суб'єктивну оцінку або обережність у судженнях, наприклад: *"Så vidt jeg vet..."* (Наскільки мені відомо…), *"Jeg tror det er slik..."* (Я думаю, що це так…), *"Det kan hende at..."* (Цілком можливо, що…).

Такі мовні маркери знижують категоричність і водночас свідчать про відповідальне ставлення до переданої інформації, що є виявом поваги до принципу якості [Heft, 2018].

3. Максима доречності (будь релевантним)

Однією з найвиразніших рис норвезької комунікативної поведінки є вміння триматися теми розмови. У розмовних та письмових фрагментах дуже

рідко трапляється відхилення від основної лінії обговорення. Під час професійних зустрічей або обговорень це особливо помітно: виступи структуровані, аргументація чітка, а відповіді прямо пов'язані із запитаннями.

Наприклад, у відповіді на прохання чи пропозицію співрозмовника рідко використовується непряма або ухильна реакція. Типовою є відповідь, що одразу передає позицію мовця: *"Det kan vi gjøre"* (Ми можемо це зробити), *"Det passer dessverre ikke"* (На жаль, це не підходить) [Heft, 2018].

4. Максима способу (будь ясним і зрозумілим)

Мовлення норвежців характеризується прагненням до простоти, прозорості та уникнення двозначності. Синтаксис зазвичай нескладний, часто вживаються прості речення або координативні конструкції. Наприклад, замість довгих складнопідрядних речень надається перевага коротким, змістовно завершеним фразам: *"Jeg liker ideen. Vi kan prøve"* (Мені подобається ця ідея. Ми можемо спробувати) [Heft, 2018].

Окремої уваги заслуговує використання пом'якшувальних стратегій, які не суперечать максимам П. Грайса, а, навпаки, забезпечують баланс між ясністю висловлювання та міжособистісним комфортом. Як показує аналіз мовного матеріалу, норвежці часто використовують умовні або конструкції з припущенням для зниження категоричності: *"Kanskje vi kan tenke litt mer på det?"* (Можливо, ми могли б трохи більше подумати про це?), *"Jeg vet ikke helt om det fungerer"* (Я не зовсім упевнений, що це спрацює).

Такі висловлювання сприяють кооперативному тону розмови й демонструють готовність до діалогу, що є надзвичайно важливим у міжособистісних та міжкультурних комунікаціях [Heft, 2018].

Разом із тим варто підкреслити, що, незважаючи на прямоту й лаконічність, норвезьке мовлення не є жорстким або емоційно «сухим». Воно містить у собі велику кількість пом'якшувальних тактик, які дозволяють зберігати доброзичливий тон. Наприклад, фрази на кшталт *"jeg tror at..."* (я вважаю, що…), *"kanskje vi kan..."* (можливо, ми могли б…), *"jeg vet ikke helt,*

men..." (я не зовсім впевнений, але…) створюють атмосферу рівноправного діалогу, уникаючи тиску на співрозмовника.

Ще однією типовою рисою є відмова від вираженої авторитарності. У норвезькій культурі не прийнято нав’язувати власну думку або вживати категоричних формулювань без потреби. Це також стосується вказівок, прохань чи інструкцій – навіть у діловому листуванні нерідко використовуються ввічливі, опосередковані формулювання замість наказового способу. Така стратегія узгоджується з культурною цінністю *"likhet"* (норв. «рівність»), що глибоко вкорінена у суспільстві та проявляється на всіх рівнях – від мовного до політичного [Nilsen, 2021].

Цікаво також, що норвежці, як показало дослідження, прагнуть уникати мовленнєвих конфліктів навіть у разі розбіжностей у думках. Якщо виникає ситуація потенційного непорозуміння або дискусії, зазвичай обирається тактика обережного формулювання заперечень, без емоційного напруження або агресії. У таких випадках можуть використовуватися конструкції на кшталт: *"Det kan hende at jeg tar feil, men..."* (Цілком можливо, що я помиляюсь, але...) – що дозволяє висловити свою позицію м’яко, залишаючи простір для згоди або компромісу.

Звідси випливає, що стратегічний репертуар мовленнєвої поведінки носіїв норвезької мови можна описати як поєднання інформативності, поміркованості, демократичності та толерантності. Він не лише відображає мовну специфіку, але й демонструє ціннісні орієнтири норвезького суспільства – повагу до особистості, неприйняття ієрархічного тиску, орієнтацію на співпрацю, а не на конфронтацію. Усе це створює підґрунтя для ефективного й конструктивного діалогу в будь-яких соціальних контекстах – від побутового до професійного.

Висновки до розділу 2

Розгляд вербальної комунікативної поведінки норвежців засвідчив, що їхня мовленнєва взаємодія базується на поєднанні чітких раціональних стратегій з тонкими засобами соціальної делікатності. Вербальна комунікація в норвезькій культурі характеризується прагненням до прямоти, інформативності, структурованості та відповідності комунікативним нормам низькоконтекстного дискурсу. Водночас вона не позбавлена емпатії, ввічливості та адаптації до соціального контексту.

У межах цього розділу проаналізовано стратегії та тактики, що визначають вербальну взаємодію: від універсальних підходів (як-от стратегія кооперації за Г. П. Грайсом) до культурно зумовлених особливостей, таких як уникнення надмірної емоційності, збереження дистанції, та важливість мовленнєвої ощадності. Норвежці прагнуть до балансу між щирістю й нейтральністю, ефективністю й етикетом. Це проявляється в перевазі простих конструкцій, уникненні двозначності, а також використанні пом'якшувальних мовних засобів у ситуаціях, що можуть містити ризик соціальної напруги.

Стратегії мовленнєвої поведінки носіїв норвезької мови – переконання, кооперація, самопрезентація, уникнення конфлікту – реалізуються через низку тактик, які залежать від контексту, інституційної ролі мовця та цільової аудиторії. Ключовою для норвезької комунікативної моделі є довіра до мовця, відповідальність за достовірність інформації та повага до автономії адресата. Це робить мовленнєву взаємодію чіткою, прогнозованою та комфортною з точки зору міжкультурного спілкування [Kalashnikova, 2025].

Отже, вербальна комунікативна поведінка норвежців постає як збалансована система, в якій комунікативні стратегії поєднуються з культурно детермінованими цінностями: прямота без агресії, щирість без нав'язливості, лаконічність без інформаційної втрати. Таке поєднання є

прикладом ефективної комунікації, що може слугувати зразком у міжкультурному діалозі й адаптивних моделях професійного спілкування.

РОЗДІЛ 3. ОКРЕМІ СЕГМЕНТИ ВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ НОРВЕЖЦІВ

3.1. Теоретичні засади бесіди на загальні теми як виду комунікації

У межах дослідження вербальної комунікативної поведінки норвежців особливого значення набуває аналіз окремих сегментів повсякденного спілкування, зокрема бесіди на загальні теми (англ. small talk) яка дозволяє виявити глибинні культурні настанови мовленнєвої взаємодії.

Бесіда на загальні теми, що є невід'ємною складовою повсякденної взаємодії, реалізує комплекс соціальних та прагматичних інтенцій. У сучасному лінгвістичному дискурсі цей феномен інтерпретується крізь призму фатичної комунікації – процесу, де інформативний складник поступається місцем стратегіям встановлення, підтримання та регуляції соціального консенсусу між акторами спілкування.

Фундаментальне значення для експлікації функцій бесіди на загальні теми має праця Дж. Коупланд "Small Talk and Social Functions of Language". Дослідниця концептуалізує бесіду на загальні теми як специфічну комунікативну практику, що детермінує соціальну згуртованість та виступає інструментом презервації міжособистісних зв'язків. На думку Коупланд, навіть за умови тематичної тривіальності, такі акти взаємодії є критичними для генерації довіри та формування психологічного комфорту [Coupland, 2014].

Теоретичну основу дослідження становить концепція фатичної комунікації Б. Малиновського, у межах якої мовлення розглядається передусім як засіб встановлення та підтримання соціального контакту, а не лише як інструмент передавання інформації. Розвиток цієї ідеї знаходимо у праці К. Рюґґ, яка, аналізуючи скандинавський лінгвокультурний контекст,

зазначає, що норвезька фатична комунікація відзначається лаконічністю та структурною обмеженістю порівняно з більш експресивними європейськими моделями [Rygg, 2016].

Серед ключових функціональних домінант невимушеної розмови доцільно виокремити:

– контактну (ініціація взаємодії);
– підтримуючу (стабілізація діалогічного простору);
– регулятивну (моніторинг перебігу комунікації);
– соціально-ідентифікаційну (верифікація статусних ролей учасників).

Д. Таннен, досліджуючи конверсаційні стилі, підкреслює, що структура розмови є культурно зумовленою і відображає соціальні норми конкретного суспільства. Особливу увагу вона приділяє мікроелементам дискурсу – повторам, уточненням і фатичним сигналам, що демонструють залученість співрозмовників [Tannen, 2017].

Суттєвою рисою бесіди на загальні теми є тематичне обмеження «безпечним» колом питань (погода, побут, подорожі), що мінімізує комунікативні ризики. Валідність цього твердження підтверджується даними Норвезького корпусу розмовної мови, де зафіксовано домінування нейтральної тематики у щоденних мовленнєвих актах [NoTa-Oslo, 2020]. Окрім того, лінійна структура та використання спрощених моделей «запитання – відповідь» знижують когнітивні витрати співрозмовників.

Звернення до автентичних медіатекстів, зокрема норвезьких серіалів "Skam" (режисер Дж. Андем) та "Side om side" (режисер М. Ослейн), дозволяє верифікувати теоретичні моделі на прикладі реальних мовленнєвих паттернів – від специфічного використання пауз до типових фатичних формул [Andem, 2015; Åslein, 2013]. Отже, невимушена розмова постає багатогранним явищем, що інтегрує культурні та прагматичні аспекти, відображаючи специфіку соціальної взаємодії, яка в норвезькому сегменті потребує більш детального аналізу.

3.2. Особливості бесіди на загальні теми у норвезькому мовленні

Бесіда на загальні теми у норвезькому лінгвокультурному середовищі характеризується специфічною моделлю реалізації фатичної комунікації, яка істотно відрізняється від більш експресивних європейських традицій. У цьому контексті бесіда на загальні теми не виконує функції активного «заповнення» комунікативного простору, а радше функціонує як мінімалістичний інструмент підтримання соціального контакту, що узгоджується з культурними нормами стриманості, рівності та ненав'язливості.

К. Рюґ підкреслює, що норвезька фатична комунікація має редукований характер і не передбачає інтенсивного використання мовленнєвих засобів для підтримання взаємодії. У норвезькому контексті невимушена розмова не є обов'язковим інструментом соціального зближення, а її відсутність не інтерпретується як порушення комунікативної норми. Більше того, мовчання може виступати повноцінною формою взаємодії, що не потребує вербального заповнення [Rygg, 2016].

Ця особливість безпосередньо впливає на тематичну організацію світської бесіди. Норвезька розмова на загальні теми тяжіє до використання максимально нейтральних і соціально «безпечних» тем, серед яких домінують погодні умови, повсякденні справи, робота або дозвілля. Дані корпусу норвезького розмовного мовлення демонструють, що подібні теми функціонують як стабілізуючі елементи комунікації, дозволяючи ініціювати контакт без ризику порушення приватності. Типовими є короткі репліки на кшталт: *"Det er kaldt i dag"* (Сьогодні холодно) або *"Har du hatt en fin dag?"* (У тебе був хороший день?), які не передбачають розгорнутої відповіді, а виконують передусім фатичну функцію [NoTa-Oslo, 2020].

Обмеження тематичного поля корелює з більш загальною тенденцією до уникнення надмірної персоналізації комунікації. У норвезькому невимушеному спілкуванні відсутня схильність до швидкого переходу на

особисті або емоційно насичені теми, що є типовим для низки інших культур. Натомість спостерігається прагнення зберегти комунікативну дистанцію, яка не є ознакою відчуження, а виступає формою поваги до індивідуальної автономії співрозмовника.

Комунікативна структура норвезької бесіди на загальні теми також відзначається зниженою інтенсивністю взаємодії. Д. Таннен у праці зазначає, що параметри участі в діалозі, зокрема частота реплік, ступінь перебивання та рівень залученості, є культурно зумовленими. У норвезькому випадку спостерігається орієнтація на мінімалістичну модель діалогу: короткі висловлювання, обмежена кількість уточнень та відсутність прагнення до постійного підтримання мовленнєвої активності. Наприклад, відповідь *"ja"* (так), *"nei"* (ні) або *"mm"* може вважатися достатньою реакцією і не потребує додаткового розгортання [Tannen, 2017].

Ця тенденція проявляється і в організації діалогічної взаємодії, де важливу роль відіграють паузи. У норвезькому комунікативному середовищі пауза не сприймається як порушення комунікативної норми або ознака незручності. Вона може виконувати як когнітивну, так і соціальну функцію, дозволяючи учасникам взаємодії обміркувати висловлювання або зберегти комфортний темп спілкування. У цьому сенсі пауза є інтегрованим елементом дискурсу, а не його «дефектом».

Аналіз автентичних мовних матеріалів підтверджує цю особливість. У подкастах «Norgebror: Learn Norwegian with Easy Conversations» (ведучі Г. Ослейн та П. Крістіансен) та «Normal for Norway» (ведучі Й. К. М. Кнудсен та Л. Х. Хейє) простежується характерна модель взаємодії, де мовлення чергується з паузами, а діалог розвивається без поспіху. Репліки часто є короткими і не супроводжуються надмірними поясненнями, що свідчить про спільне розуміння комунікативних норм учасниками [Norgebror, 2024; Normal for Norway, 2024].

Подібна модель комунікації також відображена в норвезьких серіалах «Skam» (режисер Юліє Андéм) та «Unge Lovende» (режисер Сесіліє Мослі),

де діалоги будуються на поєднанні коротких реплік і пауз. Зокрема, у «Skam» комунікативна поведінка персонажа Ісака Валтерсена демонструє схильність до мінімалістичних відповідей, які не переривають взаємодію, а підтримують її у ненав'язливій формі. Подібні приклади дозволяють розглядати паузу як нормативний елемент невимушеного спілкування у норвезькому контексті [Andem 2015; Mosli, 2015].

Ще однією характеристикою є функціональна лаконічність мовлення. У норвезьких бесідах на загальні теми відсутня тенденція до надмірного розгортання висловлювань або використання «заповнювачів» мовлення, що часто спостерігається в інших культурах. Кожна репліка, навіть у межах фатичної комунікації, зберігає змістову доцільність і не виходить за межі необхідного для підтримання контакту. Така модель мовленнєвої взаємодії узгоджується із загальними характеристиками комунікативної поведінки норвежців, розглянутими у попередніх розділах, зокрема орієнтацією на лаконічність, змістову доцільність і уникнення надмірного комунікативного тиску.

Узагальнюючи, невимушене спілкування у норвезькому мовленні реалізується як форма стриманої, функціонально орієнтованої фатичної комунікації, що базується на принципах лаконічності, тематичної нейтральності, толерантності до пауз і поваги до особистого простору співрозмовника. Така комунікативна модель не є менш ефективною, ніж більш експресивні аналоги, а відображає специфічні культурні настанови норвезького суспільства, зокрема орієнтацію на рівність, автономію та баланс у міжособистісній взаємодії.

3.3. Аналіз комунікативної поведінки норвежців під час бесіди на загальні теми

3.3.1 Тематичні моделі невимушеної розмови у норвезькій комунікативній поведінці.

Тематична організація невимушеної розмови у норвезькому комунікативному просторі демонструє чітку орієнтацію на нейтральність, передбачуваність і соціальну безпечність. У межах фатичної комунікації вибір тем не є випадковим, а детермінується культурними нормами, що регулюють допустимий рівень особистісної відкритості та ступінь інтенсивності взаємодії.

Як зазначає Дж. Коупленд у своїй праці, тематика бесіди на загальні теми виконує функцію своєрідного «соціального буфера», який дозволяє учасникам комунікації встановлювати контакт без ризику порушення соціальних меж. У цьому контексті такі бесіди не спрямовані на обмін значущою інформацією, а функціонують як механізм стабілізації взаємодії [Coupland, 2014].

У норвезькому мовному середовищі цей принцип реалізується через домінування обмеженого кола тематичних моделей, серед яких найбільш типовими є розмови про погодні умови, повсякденні заняття, робочі процеси та дозвілля. Дані корпусу норвезького розмовного мовлення підтверджують, що саме ці теми становлять основу повсякденного діалогічного мовлення, оскільки вони не передбачають глибокого особистісного залучення та залишають можливість для швидкого завершення розмови [NoTa-Oslo, 2020].

Найбільш репрезентативною тематичною моделлю є обговорення погоди. У норвезькому спілкуванні погодні умови виступають універсальним комунікативним ресурсом, який не потребує контекстуального уточнення і є зрозумілим для будь-якого учасника взаємодії. Типові висловлювання на кшталт *“Det regner mye i dag”* (Сьогодні багато дощу) або *“Det var fint vær i helgen”* (На вихідних була гарна погода) не спрямовані на передачу нової

інформації, а виконують функцію ініціації або підтримання контакту. Подібні репліки можуть не отримувати розгорнутої відповіді, що не порушує комунікативної норми.

Іншою поширеною тематичною моделлю є обговорення повсякденних справ. У цьому випадку невимушеність бесіди реалізується через загальні питання, такі як *"Hva har du gjort i dag?"* (Що ти робив сьогодні?) або *"Har du hatt en travel dag?"* (У тебе був напружений день?). Відповіді на такі запитання, як правило, є короткими і не передбачають детального опису подій. Така модель взаємодії дозволяє підтримувати контакт без переходу до надмірної персоналізації комунікації.

Тематика роботи також займає важливе місце в структурі бесіди на загальні теми у норвезькому мовленні, однак її обговорення має обмежений характер. Як свідчать матеріали автентичного усного мовлення, розмови про професійну діяльність зазвичай обмежуються загальними формулюваннями на кшталт *"Det går bra på jobb"* (На роботі все добре) або *"Jeg har mye å gjøre"* (У мене багато роботи), без деталізації або емоційного заглиблення [Norgebror, 2024; Normal for Norway, 2024].

Окрему групу становлять теми, пов'язані з дозвіллям і природою, що відображає специфіку норвезької культурної традиції. У повсякденному спілкуванні часто з'являються згадки часто з'являються згадки про прогулянки, поїздки або перебування на природі, наприклад: *"Jeg var på tur i helgen"* (Я був у поході на вихідних). Подібні висловлювання виконують не лише фатичну функцію, а й відображають культурно значущі практики, характерні для норвезького суспільства.

Водночас важливою характеристикою тематичної організації загальної бесіди є наявність імпліцитних обмежень щодо певних тем. У норвезькому комунікативному середовищі уникають обговорення особистих фінансів, сімейних проблем, політичних поглядів або інших потенційно конфліктних питань у межах фатичної комунікації. Така вибірковість тем відповідає

загальному принципу мінімізації комунікативного ризику та збереження соціальної гармонії.

Д. Таннен підкреслює, що тематичні моделі розмови є невід'ємною частиною комунікативного стилю і відображають культурні очікування щодо меж допустимого у спілкуванні. У норвезькому невимушеному спілкуванні ці межі визначаються прагненням до балансу між соціальною взаємодією та індивідуальною автономією, що зумовлює обмежений і структуровано передбачуваний тематичний репертуар [Tannen, 2017].

Таким чином, тематичні моделі бесід на загальні теми у норвезькій комунікативній поведінці характеризуються стабільністю, нейтральністю та функціональною доцільністю. Вони не спрямовані на глибоке змістове наповнення комунікації, а виконують роль інструменту соціальної координації, забезпечуючи комфортну та ненав'язливу взаємодію між учасниками спілкування.

3.3.2 Комунікативні стратегії бесіди на загальні теми у норвезькій мовленнєвій практиці.

Мовні засоби невимушеного спілкування у норвезькому комунікативному середовищі характеризуються високим ступенем стандартизації, функціональної доцільності та прагматичної економії. У межах фатичної комунікації вони виконують не стільки інформативну, скільки регулятивну та контактну функцію, забезпечуючи підтримання соціальної взаємодії без надмірного змістового навантаження.

Однією з найбільш репрезентативних груп мовних засобів є стандартні формули ініціації контакту. У норвезькій бесіді на загальні теми вони мають мінімалістичний характер і не передбачають значної варіативності. Найбільш уживаними є репліки на кшталт *"Hei"* (Привіт), *"Hallo"*, *"God dag"*, які функціонують як універсальні засоби початку взаємодії. У більшості випадків такі формули не супроводжуються додатковими елементами, що відповідає загальній тенденції до лаконічності.

Після ініціації контакту типовим є використання запитань загального характеру, які не вимагають розгорнутої відповіді. Найпоширенішими є конструкції *“Hvordan går det?”* (Як справи?), *“Går det bra?”* (Усе добре?), що виконують передусім фатичну функцію. Відповіді на такі запитання, як правило, обмежуються короткими формулами на кшталт *“Bra”*, *“Fint”*, *“Helt greit”*. Як засвідчують матеріали того ж корпусу норвезького розмовного мовлення, подібні відповіді є достатніми для підтримання комунікації і не потребують подальшого розгортання [NoTa-Oslo, 2020].

Окремої уваги заслуговують реактивні мінімальні сигнали (backchannels), які виконують функцію підтвердження участі у взаємодії без переривання мовлення співрозмовника. До них належать короткі репліки *“ja”*, *“nei”*, “mm”, *“ok”*, що сигналізують про залученість у діалог, але не ініціюють його розгортання. Унікальною рисою норвезької мовленнєвої практики є інцептивна (вдихальна) вимова частки *“ja”*, яка реалізується на вдиху. Такий акустичний сигнал дозволяє мовцеві продемонструвати увагу до висловлювання співрозмовника, не порушуючи структури його мовлення. Д. Таннен зазначає, що подібні мінімальні сигнали відображають культурно зумовлені моделі участі, у межах яких повага до мовлення іншого поєднується з активним слуханням [Tannen, 2017].

Для зниження комунікативного тиску активно використовуються пом’якшувальні засоби (hedging). Окрім конструкцій *“jeg tror”* (я думаю) та *“kanskje”* (можливо), у норвезькому мовленні поширеними є модальні частки *“vel”* та *“nok”*, які вносять елемент припущення або невизначеності. Наприклад, висловлювання *“Det blir nok regn”* (Ймовірно, буде дощ) не подається як категоричне твердження, а залишає простір для альтернативної інтерпретації. Використання таких засобів узгоджується з принципами «негативної ввічливості» П. Браун і С. Левінсона, відповідно до яких мовець прагне уникати категоричності, поважаючи автономію співрозмовника.

Ще однією групою мовних засобів є формули завершення контакту, які також мають лаконічний характер. До них належать репліки *“Ha det”*

(Бувай), *“Vi snakkes”* (Ще поговоримо), *“Ha en fin dag”* (Гарного дня). Такі формули сигналізують про завершення взаємодії без необхідності емоційного підсилення або додаткового пояснення.

Аналіз автентичних мовних матеріалів, зокрема діалогів у серіалі «Side om side» (режисер М. Ослейн), підтверджує, що невимушене спілкування у норвезькому мовленні реалізується через короткі, функціонально навантажені репліки, мінімальні сигнали підтримки та обмежене використання категоричних формулювань. Мовці не часто вдаються до надлишкового розгортання висловлювання, натомість перевага надається компактним і прагматично доцільним мовним засобам [Åslein, 2013].

Таким чином, мовні засоби реалізації неформального спілкування у норвезькому мовленні відзначаються стандартизованістю, лаконічністю та прагматичною ефективністю. Вони забезпечують підтримання соціального контакту без надмірного мовленнєвого навантаження і відображають загальні принципи норвезької комунікативної поведінки, зокрема орієнтацію на економію мовних ресурсів, уникнення комунікативного тиску та повагу до автономії співрозмовника.

3.3.3 Роль пауз і мовчання у бесідах на загальні теми.

Як вже раніше зазначалося, паузи та мовчання у норвезькому комунікативному середовищі виступають не як порушення мовленнєвої норми, а як повноцінні елементи дискурсу, що виконують важливі прагматичні функції. У межах невимушеного спілкування ці явища інтегруються в структуру фатичної комунікації та відображають специфічні культурні настанови щодо темпу, інтенсивності та форми міжособистісної взаємодії.

К. Рюгґ у своїх дослідженнях звертає увагу на те, що в норвезькій комунікативній традиції мовчання не має негативної конотації і не сприймається як ознака незручності або комунікативної невдачі. На відміну від культур, де пауза потребує негайного заповнення мовленням, у

норвезькому контексті вона може функціонувати як природний компонент взаємодії, що не потребує додаткового вербального супроводу [Rygg, 2016].

В контексті неформального спілкування пауза виконує кілька взаємопов'язаних функцій. Насамперед, вона має когнітивний характер, оскільки дозволяє мовцеві обміркувати висловлювання або сформулювати відповідь без поспіху. Водночас пауза виконує регулятивну функцію, сигналізуючи про завершення або зміну комунікативного ходу, а також визначаючи ритм діалогу.

Дані норвезького розмовного корпусу мовлення підтверджують, що паузи є регулярним елементом повсякденного мовлення і не супроводжуються прагненням до їх негайного заповнення. У діалогах часто спостерігається чергування коротких реплік і пауз, що формує характерний «повільний» ритм комунікації. Така організація мовлення не порушує взаємодії, а навпаки – сприяє її стабільності [NoTa-Oslo, 2020].

Особливого значення паузи набувають у контексті фатичної комунікації, де відсутність мовлення не означає відсутності контакту. Бесіда на загальні теми у норвезькому середовищі може включати короткі мовленнєві обміни, після яких настає пауза, що не сприймається як комунікативний розрив. Наприклад:

– *"Det er kaldt i dag."*

– *"Ja."*

(пауза)

У подібних випадках пауза виконує функцію завершення мікродіалогу, не вимагаючи подальшого розвитку теми.

Ця особливість чітко простежується в автентичних медіаматеріалах. У серіалі «Skam» (режисер Ю. Андем) комунікативна поведінка персонажів часто включає паузи між репліками, які не заповнюються мовленням, але при цьому не створюють відчуття комунікативної напруги. Зокрема, у сценах за участю Ісака Валтерсена короткі відповіді поєднуються з паузами, що

підкреслюють природність взаємодії та відсутність необхідності постійного вербального контакту.

Подібна модель спостерігається і в серіалі «Unge Lovende» (режисер С. Мослі), де діалоги характеризуються мінімалістичною структурою та наявністю пауз, що виконують функцію ритмічної організації мовлення. Це дозволяє розглядати паузу не як «порожній простір», а як значущий елемент дискурсу, який бере участь у формуванні комунікативного сенсу.

У цьому контексті особливого значення набуває усвідомлення культурно зумовленого характеру пауз як елемента комунікативної поведінки. Розуміння того, що мовчання у норвезькій культурі не є маркером негативної оцінки, а виступає частиною нормативної моделі взаємодії, дозволяє зменшити ризик хибних інтерпретацій і сприяє більш ефективній міжкультурній комунікації.

Зазначена мною особливість також корелює з концепцією «негативної ввічливості» П. Браун і С. Левінсона, відповідно до якої мовці прагнуть мінімізувати втручання в комунікативний простір співрозмовника. Пауза, у цьому випадку, може розглядатися як засіб уникнення комунікативного тиску, що дозволяє кожному учаснику взаємодії самостійно визначати рівень своєї участі в діалозі.

У такому разі, паузи та мовчання у норвезьких розмовах на загальні теми виконують не лише допоміжну, а й структуроутворюючу функцію. Вони формують специфічний ритм комунікації, відображають культурні норми взаємодії та слугують інструментом підтримання соціального балансу без необхідності постійного вербального наповнення діалогу.

3.3.4 Міжкультурні аспекти невимушеного спілкування: Україна та Норвегія.

Міжкультурний аналіз загальних бесід у норвезькому та українському комунікативних середовищах дозволяє виявити суттєві відмінності у стратегічній організації мовленнєвої взаємодії, що зумовлюють потенційні труднощі у процесі міжкультурної комунікації. Особливої актуальності ці

відмінності набувають у контексті активізації контактів між українцями та норвежцями після 2022 року, коли значно зросла кількість повсякденних комунікативних ситуацій між представниками цих культур.

Однією з ключових відмінностей є інтенсивність комунікації. Українська комунікативна культура характеризується більшою динамічністю, емоційною залученістю та прагненням до підтримання безперервного мовленнєвого контакту У межах бесіди на загальні теми це проявляється у використанні розгорнутих реплік, активному реагуванні та схильності до розвитку теми навіть у межах фатичної комунікації. Натомість у норвезькому середовищі невимушені розмови функціонують як мінімалістичний, «енергозберігаючий» формат взаємодії, у якому відсутність розгорнутих висловлювань не сприймається як комунікативний дефіцит. [Kalashnikova, 2026].

Відмінності в інтенсивності мовлення безпосередньо впливають на трактування мовчання. У норвезькому комунікативному просторі пауза виступає нормативним елементом взаємодії, що не потребує заповнення і може сигналізувати про завершення комунікативного ходу або збереження комфортного темпу діалогу. В українській культурі мовчання значно частіше інтерпретується як ознака незручності, втрати інтересу або прихованої оцінки співрозмовника, що зумовлює прагнення уникати пауз і підтримувати безперервність мовлення.

У цьому контексті виникає характерна стратегія «заповнення», коли український співрозмовник, реагуючи на паузу, починає розширювати висловлювання, додавати деталі або ініціювати нові теми. Для норвежця така поведінка може сприйматися як надмірна або інвазивна, оскільки вона порушує звичний баланс комунікативної взаємодії та створює відчуття комунікативного тиску.

Ще одним важливим аспектом є тематичні межі бесіди на загальні теми. У норвезькому середовищі переважає орієнтація на нейтральні та соціально безпечні теми, що не передбачають втручання в особистий простір

співрозмовника. Обговорення фінансового становища, сімейних обставин або особистих проблем у межах таких розмов, як правило, уникається. В українській комунікативній практиці тематичні кордони є менш жорсткими: питання про роботу, сімейний стан або матеріальні умови можуть розглядатися як допустимі елементи повсякденної взаємодії.

Зазначені відмінності формують асиметрію комунікативних очікувань. Український співрозмовник може інтерпретувати стриманість норвежця як дистанційованість або недостатню зацікавленість, тоді як норвежець може сприймати активність українця як надмірну або нав'язливу. У результаті виникають труднощі, пов'язані не зі змістом комунікації, а з різним розумінням її нормативних параметрів.

Узагальнюючи, міжкультурні відмінності у реалізації бесід на загальні теми між українською та норвезькою комунікативними культурами зумовлені різними уявленнями про допустимий рівень мовленнєвої активності, роль паузи та межі особистого простору. Основні параметри цих розбіжностей систематизовано у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Порівняльна характеристика моделей невимушеної бесіди в українській та норвезькій культурах

Параметр порівняння	Норвезька модель	Українська модель
Інтенсивність	Низька (енергозберігаюча)	Висока (динамічна)
Роль паузи	Нормативний елемент дискурсу	Ознака незручності або збою
Тематичні межі	Суворо нейтральні (безпечні)	Менш жорсткі (допустима персоналізація)
Мета комунікації	Соціальна дистанція та автономія	Соціальне зближення та емоційний контакт
Реакція на мовчання	Комфортне перебування в тиші	Стратегія «заповнення» простору

Усвідомлення цих відмінностей є необхідною умовою ефективної міжкультурної взаємодії, оскільки дозволяє уникнути хибних інтерпретацій та сприяє формуванню адекватних комунікативних стратегій у процесі спілкування.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі було здійснено комплексний аналіз особливостей реалізації бесіди на загальні теми у норвезькому комунікативному середовищі як специфічного сегмента комунікативної поведінки. Дослідження показало, що бесіда на загальні теми функціонує не як інструмент обміну значущою інформацією, а як форма фатичної комунікації, спрямована на встановлення, підтримання та регуляцію соціальної взаємодії.

У процесі аналізу було встановлено, що тематична організація бесіди на загальні теми у норвезькому мовленні характеризується орієнтацією на нейтральні та соціально безпечні теми, що мінімізують комунікативні ризики та не передбачають глибокого особистісного залучення. Тематичний репертуар є обмеженим і передбачуваним, що забезпечує стабільність взаємодії та дозволяє уникати потенційно конфліктних або інвазивних аспектів спілкування.

Окрему увагу було приділено мовним засобам реалізації бесіди на загальні теми, які відзначаються лаконічністю, стандартизованістю та прагматичною доцільністю. У норвезькому мовленні активно використовуються короткі формули ініціації та завершення контакту, мінімальні реактивні сигнали (backchannels), а також пом’якшувальні мовленнєві засоби (hedging), що дозволяють знижувати категоричність висловлювань і підтримувати ненав’язливий характер взаємодії. Зокрема, специфічною рисою є інцептивна вимова окремих реактивних сигналів, що забезпечує підтримання контакту без переривання мовлення співрозмовника.

Аналіз ролі пауз і мовчання показав, що вони виконують не лише допоміжну, а й структуроутворюючу функцію у процесі комунікації. Паузи виступають важливим регулятивним механізмом, який визначає ритм взаємодії, сигналізує про зміну або завершення комунікативного ходу та сприяє збереженню комфортного темпу спілкування. Вони не сприймаються як комунікативний збій, а інтегруються у нормативну модель мовленнєвої поведінки.

Міжкультурний аналіз дозволив виявити суттєві відмінності між норвезькою та українською комунікативними культурами у сфері бесіди на загальні теми. Було встановлено, що ці відмінності проявляються у рівні інтенсивності мовлення, трактуванні паузи, межах допустимої тематики та загальному характері взаємодії. Українська комунікативна модель демонструє більшу експресивність і прагнення до підтримання безперервного діалогу, тоді як норвезька – орієнтована на лаконічність, стриманість і повагу до автономії співрозмовника [Kalashnikova, 2026].

Таким чином, бесіда на загальні теми у норвезькому мовному середовищі постає як структуровано організована система комунікативних практик, що відображає глибинні культурні цінності, зокрема орієнтацію на економію мовлення, уникнення комунікативного тиску та збереження соціального балансу. Отримані результати підтверджують, що аналіз фатичної комунікації є важливим інструментом для розуміння комунікативної поведінки носіїв мови та має значний потенціал для подальших міжкультурних досліджень.

ВИСНОВКИ

У результаті виконаного дослідження було здійснено комплексний аналіз комунікативної поведінки носіїв норвезької мови як багатогранного лінгвокультурного феномена. Робота дозволила експлікувати специфіку норвезької мовленнєвої взаємодії, що реалізується через систему стратегій, спрямованих на збереження соціальної дистанції та повагу до індивідуальної автономії. Мета роботи була повністю досягнута, а поставлені завдання реалізовані в повному обсязі.

У межах першого розділу, присвяченого теоретичним засадам дослідження, було обґрунтовано міждисциплінарний характер поняття «комунікативна поведінка». Встановлено, що цей феномен є інтегративним утворенням, яке поєднує мовні коди з культурними нормами, соціальними очікуваннями та когнітивними механізмами. Аналіз наукової літератури засвідчив, що для релевантного опису норвезької моделі спілкування найбільш ефективним є поєднання теорії мовленнєвих актів із прагматичним аналізом дискурсу. Виявлено, що на відміну від української традиції, де акцент часто зміщується на емоційність, зарубіжні (зокрема скандинавські) студії фокусуються на принципах мінімалізму та функціональної доцільності.

У другому розділі було детально вивчено параметри вербальної комунікативної поведінки норвежців. Доведено, що домінантними рисами норвезького комунікативного стилю є лаконічність, прямота та високий ступінь структурованості. З’ясовано, що норвезька мовленнєва культура базується на «низькоконтекстному» типі взаємодії, де основне змістове навантаження припадає на вербалізоване повідомлення. Особливу увагу приділено реалізації кооперативного принципу Г. П. Грайса: встановлено, що норвежці суворо дотримуються максими якості (правдивість) та способу (ясність), уникаючи надмірної метафоричності або багатослів’я. Поєднання прямоти з пом’якшувальними стратегіями (hedging) дозволяє норвезьким

мовцям досягати комунікативної мети, не створюючи тиску на співрозмовника.

У третьому розділі, який став практичним ядром роботи, проаналізовано феномен бесіди на загальні теми. Встановлено такі ключові характеристики:

функціональна спрямованість: бесіди на загальні теми у норвезькому середовищі є формою чистої фатичної комунікації, де соціальний контакт превалює над інформативністю. Це інструмент створення «безпечного» соціального простору;

тематична селективність: виявлено орієнтацію на нейтральні зони (погода, дозвілля на природі, повсякденна логістика). Встановлено імпліцитне табу на обговорення фінансів, політики та глибоко особистих тем у межах фатичного контакту;

мовний інструментарій: доведено активне використання специфічних реактивних сигналів (backchannels), зокрема інцептивної (вдихальної) вимови частки ja, що дозволяє підтримувати контакт без переривання партнера. Використання модальних часток (vel, nok) знижує категоричність, реалізуючи стратегію негативної ввічливості;

прагматика мовчання: з’ясовано, що пауза в норвезькому дискурсі є не дефектом, а структуроутворюючим елементом. Вона забезпечує комфортний темпоритм і свідчить про повагу до когнітивного простору іншого мовця.

Міжкультурний аналіз дозволив зафіксувати суттєву асиметрію між українською та норвезькою моделями. Якщо українська комунікація тяжіє до високої інтенсивності, емоційної залученості та експресивності, то норвезька орієнтована на мінімалізм та енергозбереження. Виявлено стратегію «заповнення» в українців, які сприймають норвезьку паузу як комунікативний провал, що часто призводить до непорозумінь.

Узагальнюючи результати, можна стверджувати, що комунікативна поведінка норвежців є відображенням фундаментальних соціокультурних цінностей: рівності (егалітаризму), індивідуальної автономії та соціальної гармонії. Дослідження підтверджує, що для успішної міжкультурної

взаємодії недостатньо володіти мовним кодом; необхідно розуміти «культуру мовчання» та тематичні межі, характерні для носіїв мови.

Перспективи подальших розвідок вбачаються в дослідженні гендерних аспектів норвезьких розмов на загальні теми, а також у вивченні трансформації фатичної комунікації в умовах цифрового дискурсу та соціальних мереж, де традиційні норми лаконічності набувають нових форм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановська О. В. Методика розвитку комунікативної компетентності у студентів-філологів засобами інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук. Полтава, 2013. 250 с.

2. Ботвинко-Ботюк О., Коляда Е. Відмінності в мовленнєвій поведінці американців й українців. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : Серія «Філологія»*. 2022. № 12 (80). С. 131–134.

3. Гавриляк Л. С. Комунікативна компетентність як складова професійної підготовки сучасного фахівця. *ЛОГОΣ. Мистецтво наукової думки.* 2019. № 3 (Квітень). С. 70–73.

4. Галицька М. М. Складові комунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів. *Освітологічний дискурс*. 2015. № 2 (10). С. 39–48.

5. Гепенко Л. О., Нестеренко А. К., Самолисова О. В. Різниця культур як проблема адаптації: порівняльний аналіз української та інших культур. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи* : зб. ст. IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 7–8 листопада 2019 р.). С. 65–69.

6. Гончарук Н. Психологічний аналіз комунікативних реакцій як складових комунікативної поведінки. Полтава, 2015. 180 с.

7. Гончарук Н. Науково-теоретичний аналіз проблеми комунікації в сучасних зарубіжних теоріях. 2020. 200 с.

8. Дмитренко О. П. Комунікативна поведінка у міжкультурній комунікації. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія»*. Київ : КНЕУ, 2018. С. 45–49.

9. Зернецька О. Стилістичні особливості сучасної української мови. *Мовознавство*. 2015. № 2. С. 45–50.

10. Караванська М. Комунікативна компетенція: теоретичні та прикладні аспекти. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна.* 2017. № 64. С. 192–198.

11. Корніяка О. М. Комунікативна компетентність як визначальний фактор у формуванні педагогічної майстерності вчителя. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. 2016. 150 с.

12. Кочерган М. Р. Основи зіставного мовознавства. Київ : Академія, 2018. 312 с.

13. Кулик О. Д. Комунікативна компетентність: підходи до визначення та роль у формуванні мовно-мовленнєвої особистості. Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди. Київ, 2018. 220 с.

14. Подлевська Н. В. Мовно-комунікативні особливості функціонування етикетних форм в українській та польській мовах. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2020. № 20. С. 33–40.

15. Тайєр А. Основні класичні моделі комунікації у діяльності органів публічного управління. 2022. 175 с.

16. Фатуллаєва Н. Еволюція теорій (не)ввічливості: критичний аналіз наявних підходів і концепцій. 2023. 210 с.

17. Brown P., Levinson S. C. Politeness: Some Universals in Language Usage. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 345 p.

18. Coupland J. Small Talk and Social Functions of Language. *International Journal of Applied Linguistics*. 2014. P. 1–11.

19. Crystal D. Internet Linguistics: A Student Guide. London: Routledge, 2011. 272 p.

20. Crystal D. Let's Talk: How English Conversation Works. Oxford: Oxford University Press, 2020. 240 p.

21. Dialect contact and distinctiveness: The social meaning of language variation in an island community. White Rose. URL: https://eprints.whiterose.ac.uk/id/eprint/104974/ (дата звернення: 06.04.2025).

22. Durbidge M. Communicative Competence: Theory and Practice. Academic Press, 2022. 198 p.

23. Ekman P. What the Face Reveals: Basic and Applied Studies of Spontaneous Expression Using the Facial Action Coding System (FACS). 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2016. 628 p.

24. Fairclough N. Discourse and Social Change. Cambridge: Polity Press, 2015. 272 p.

25. Gee J. P. An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method. London: Routledge, 2014. 224 p.

26. Hargie O. Handbook of Communication Skills. 4th ed. London: Taylor & Francis, 2016. 600 p.

27. Heft P. When Language Breaks: A Heideggerian Analysis of Grice's Cooperative Principle. *Stance*: An International Undergraduate Philosophy Journal. 2018. № 11. P. 23–32.

28. Kalashnikova Yu. Communicative behavior: theoretical framework of the study. *Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи* : зб. матеріалів XLIV Міжнарод. наук.-практ. інтернет-конф., 30 травня 2025 р. Переяслав, 2025. Вип. 44. С. 117–120.

29. Kalashnikova Yu. Communicative behaviour of Norwegians during small talk. *Формування сучасної науки: методика та практика* : матеріали IX Всеукраїнської студентської наукової конференції, м. Ужгород, 17 квітня, 2026 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця : ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2026. С. 261–262.

30. Kinn T., Eide S. Kommunikasjon og kultur. Oslo: Cappelen Damm, 2014. P. 200–344.

31. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. 2nd ed. Chicago: University of Chicago Press, 2003. 256 p.

32. Mey J. L. Pragmatics: An Introduction. 3rd ed. Wiley-Blackwell, 2019. 432 p.

33. Nilsen A. B. Elevers språkbruk. Hvordan forbedre relasjoner i klasserommet. Oslo: Cappelen Damm akademisk, 2021. 256 p.

34. Norgebror: Learn Norwegian with Easy Conversations [Аудіоподкаст] / вед. Håkon & Patrick. Apple Podcasts, 2024. URL: https://podcasts.apple.com/no/podcast/norgebror-learn-norwegian-with-easy-conversations/id1824100949 (дата звернення: 25.10.2025).

35. Normal for Norway [Аудіоподкаст] / вед. Johanne K. M. & Lars H. Spotify, 2023. URL: https://open.spotify.com/show/4GG0igI0UVVxRlxsfnT8lk (дата звернення: 31.10.2025).

36. Norwegian Conversation Speech Corpus (NoTa-Oslo) [Електронний ресурс] / University of Oslo. 2020. URL: https://www.nb.no/sprakbanken/en/resource-catalogue/oai-nb-no-sbr-85/ (дата звернення: 31.10.2025).

37. Rygg K. Directness and Indirectness Across Cultures. London: Palgrave Macmillan, 2017. 226 p.

38. Rygg K. Was Malinowski Norwegian? Norwegian Interpretations of Phatic Talk. *Journal of Intercultural Communication*. 2016. № 40. URL: https://immi.se/intercultural/nr40/rygg.html (дата звернення: 25.10.2025).

39. Side om side [Відео] / реж. Marit Åslein. Норвегія : NRK, 2013–2024. URL: https://tv.nrk.no/serie/side-om-side (дата звернення: 31.10.2025).

40. Skam [Відео] / реж. Julie Andem. Норвегія : NRK / P3.no, 2015–2017. URL: https://skam.p3.no/ (дата звернення: 31.10.2025).

41. Speech Acts in Linguistics. *ThoughtCo.* URL: https://www.thoughtco.com/speech-act-linguistics-1692119 (дата звернення: 14.04.2025).

42. Svennevig J. Språklig samhandling. Oslo : Cappelen Damm, 2020. 320 s.

43. Tannen D. Conversational Style: Analyzing Talk among Friends. Oxford: Oxford University Press, 2017. 240 p.

44. The pressing issues of pragmatic adaptation in cinematic texts. *The USA Journals.* URL: https://theusajournals.com/index.php/ajps/article/view/4616 (дата звернення: 06.04.2025).

45. Topology of Syntax Networks across Languages. *Papers With Code*. P. 5. URL: https://paperswithcode.com/paper/topology-of-syntax-networks-across-languages (дата звернення: 05.04.2025).

46. Unge Lovende [Відео] / реж. Cecilie Mosli. Норвегія : NRK, 2015–2018. URL: https://tv.nrk.no/serie/unge-lovende (дата звернення: 31.10.2025).